

Robert Menasse

A FŐVÁROS

HETEDIK FEJEZET – RÉSZLETEK

Hogyan lehetséges nem hinni a jövőben, ha egyszer tudatában vagyunk halandóságunknak?

Egyre melegedtek a napok, az évszakhoz képest szokatlanul meleg volt. A tisztviselők, ha találkoztak a folyosón, a büfében vagy a lift előtt, szellemeskedő megjegyzéseket sütöttek el a globális felmelegedésről.

Mi, itt, Brüsszelben egyértelműben a folyamat nyertesei vagyunk.

Ezért is ránk fognak görbén nézni: újabb privilégium a brüsszeli bürokratáknak!

Nekem köszönhetitek a meleget; világéletemben hajtógázás dezodorokat használtam!

Saját magunk alatt vágjuk a fát a klímavédelmi irányelvekkel.

Ugyan már, ki tartja be azokat? Meglátjátok, maholnap pálmák nőnek itt, Brüsszelben!

Ez azonban az Archéban* volt, nem a Klímapolitikai Főigazgatóságon, és valójában senki nem a lapos smalltalk-poénokon nevetett, hanem egyszerűen azért, mert ebben az esős városban, ebben az egyébként hűvös évszakban napok óta kietartóan sütött a nap. A napfényt mintegy visszaverte az emberek sugárzó arca, kiragyogott a szemükből, visszavillódzott az ablakokból, és megcsillant az utcákon hömpölygő járművek karosszériáján.

Martin Susman a Xenóval folytatott megbeszélés után kidolgozta a jubilee project vázlatpapírját, Xeno írásban megjegyzéseket fűzött hozzá, Martinnak most ennek megfelelően át kellett dolgoznia, illetve tovább kellett fejlesztenie a koncepciót, hogy aztán megvitathassák egy inter-service consultationben. Ez lenne a következő lépés. Martin megígérte, hogy hét végéig leadja a papírt, de voltak még nyitott kérdések, vagy legalábbis egy nagy megválaszolatlan kérdés mindenképpen. Amit az ezzel megbízott

* Az Európai Unió Kulturális Főigazgatóságának a munkatársak (és, véltőleg, az EU-központ más tisztviselői) által használt nem hivatalos elnevezése. A. m. bárka [A ford.]

Bohumillal kellett a lehető leggyorsabban tisztázni. Fölkereste hát Bohumilt a szobájában, és megkérdezte, nem volna-e kedve egy könnyű ebédhez.

Ebben a szép időben elsétálhatnánk a Place Jourdanra; mehetnénk például a Brasserie L'Esprit-be. Szerintem akár kint is leülhetünk.

Remek ötlet! Hívjam föl őket és foglaljak asztalt?

Légy szíves; én addig hozom a dzsekimet!

A Rue Joseph II-n traktorok pöfögtek.

Mi ez, gazdatüntetés?

Hogy?

Martin kiabálva: Gazdatüntetés?

Bohumil fölhúzta a vállát.

Hosszú traktoroszlop; némelyikük utánfutóval – ezeken emberek álltak, akik kiabáltak valamit, ami azonban beleveszett a motorok, a dudák és a dallamkürtök hangzavarába.

A mellékutcákat keresztbe álló rendőrautók zárták le.

Martin és Bohumil a Rond-Point Schuman irányába mentek; beszélgetni közben lehetetlen volt. Látták, hogy a Rue Archimède-en és az Avenue de Cortenbergh-en szintén traktorok közelednek; trágyaszállító traktorok; közöttük emberek gyalognak, csoportosan, vasvillákkal és kaszákkal. Az egész fenyegető látvány volt, s egyben atavisztikus: düh, folklór-kosztümben. A Schumann-körforgalomban az Európai Bizottság és a Tanács épülete között és mélyen belenyúlva a Rue de la Loi-ba, traktorok álltak; trágyát döntöttek az útestre, transzparenszeket göngyöltek ki, a levegőben dízelgőz bűze, fekete kipufogógáz-felhők, egy teherautó platóján fiatal nő állt, fedetlen keblekkel, trikólórt lengetve; Martin megállt és nézte a tüntetőket, a rendőrök továbbintették, continuer s'il vous plaît, doorlopen alstublieft – terelgették a gyalogosokat a kordonrácsok között; Martinék a Rue Froissart-ra értek, amely már nyugodalmasabb volt; ők ennek ellenére hallgatagon mentek tovább a Place Jourdan felé.

A vendéglőben, pontosabban a vendéglő előtt, mert tényleg le lehetett ülni odakint, Martin és Bohumil rágyújtottak, vetettek egy pillantást az étlapra, a napi ajánlatot, *waterzooi de la mert* rendeltek, hozzá fehérbort és vizet, Bohumil füstkarikákat fújt, és azt mondta: Tisztára, mintha szabadságon volnánk, nem? Már félek a hazamenéstől.

Hazamenéstől? Hogy érted?

Pénteken haza kell mennem Prágába. Szombaton férjhez megy a húgom.

A pincéernő meghozta a bort, Bohumil szürcsölt a poharából, és folytatta: Rettenetes lesz. Kvetoslav Hankához megy hozzá; neked, gondolom, nem mond semmit a neve. De Prágában elég híres, hogynemondjam, hírhedt: egy – hogy is mondják angolul... mi azt mondjuk rá: krikoun. Rowdy, ez az. Szóval egy rowdy. Ott ül a parlamentben; meglehetősen radikális Úsvit-képviselő; ez nálunk a nacionalista párt, magától értetődően radikális ellenzői az EU-nak. Tiszta örület, nem? Én az Európai Bizottságban dolgozom, a sógorom meg az EU szétverésén munkálkodik.

Komolyan? Csak azt ne mondd, hogy te vagy az esküvői tanú is!

Nem, persze hogy nem. Ennyi gömbérvéke azért van a húgomnak. Egyelőre még. Kezdetől világos volt, hogy nem is gondol rá, hogy tanúnak hívjon. Elégge összebalhéztam vele, amikor a szerelméről beszélt nekem. Először a tévéből tudtam meg az egészet – időnként cseh híreket nézek a neten. Egyszer csak látom a fickót, egy Charity-rendezvényen – Charity!! Ezek a gyilkosok képesek karitatív akciókat szervezni szegény elkövetők javára! Szóval látom ezt a Hankát, a képviselő urat, és közben azt mondja a hang: „bájos új barátjánője társaságában” – és mit látok? A húgomat!! Rögön föl hívtam, és kérdőre vontam. Csak annyit mondott: Férfiak!

Férfiak?

Igen; szerinte a politikai nézetkülönbségek a férfiak spleenjéből fakadnak. A nők a szerelemben illetékesek, a férfiak az idióta háborúskodásban.

Ilyen a húgod?

Ekkor kihozták az ételt; Bohumil belemerítette a kanalát a tányérba, és olyan odaadással kavargatta, mintha föltétlenül a leves felszínére akarná hozni, ami alul volt, aztán megrázta a fejét és azt mondta: El tudod képzelni az esküvőt? Az ünnepséget? Ott lesz az egész prágai fasiszta csúcstagázs, és Kvetoslav a *Blesknek* adta el a fotózási jogot...

Kinek?

A *Blesknek*. Egy újság. A cím azt jelenti: Lightning. Egy bulvárlap.

Lightning? Látnivalóan az *enlightenment* ellentéte.

Bohumil arcára elkínzott kifejezés ült ki.

Én nem mennék oda, mondta Martin.

Mégiscsak a húgom. Anyánk ráadásul azt mondta, öngyilkos lesz, ha nem megyek el.

Nem mennék oda, ismételte Martin. Meglepte, amit hallott. Kedvelte Bohumilt, és azt hitte, elég jól ismeri. Nem gondolta volna, hogy alapvetően derűs kollégájának, aki az imént még olyan gondtalan örömmel hunyorgott a napsütésben, ilyen húsbavágó problémája lehet. Azt hitte... –

Bohumil mondott valamit, amiből Martin csak annyit értett: „a háború előtt”; tényleg azt mondta, hogy „a háború előtt”? Ekkor megszólalt Martin mobiltelefonja; fogadta a hívást, és ennyit mondott: visszahívom; épp tárgyaláson vagyok. Majd Bohumilhoz: Ne haragudj, mit is mondtál?

Bohumil a waterzooi levesét kanalazta, majd egyszer csak félretolta a tányérját: Én ezt tulajdonképpen nem is szeretem!

Mit?

Nem vagyok történész, mondta Bohumil, de ez számomra mindig történelem volt, valamiképpen a múlt, érted, kőkorszak, és a kőkorszaknak ezt a fejezetét úgy hívták, „a háború előtt”; akkor szakították szét a családokat a radikális szembenállások; az egyik családtag a fasisztákhoz áll, a másik a kommunistákhoz, ésatöbbi. Lehet, hogy nem figyeltem eléggé az iskolában? Mindenesetre így emlékszem, így mesélték: egykor, a sötét időkben politikai gyűlölködés osztotta meg a családokat. Miféle lidércnyomás ez most?! Mi az, hogy ezekre a sötét időkre most a saját családomban kell ráismernem!? Egyébként apám sem jön el az esküvőre.

És emiatt nem akar anyád öngyilkos lenni?

Á, nem; ellenkezőleg. Anyám egyáltalán nem bánná, ha az öregem kinyírná magát. Elváltak, és most pereskednek.

Martin eredetileg valami fontosat akart megbeszélni Bohumillal a jubilee projecttel kapcsolatban, de most későbbre halasztotta – majd ha visszamentek az irodába –, most úgy érezte, hogy neki, pont neki kell a kollégáját, pont a máskor kópésan derűs Bohumilt fölvidítania. Fölemelte a poharát, és azt mondta: Tudok neked vigasztalót mondani. Gondolj Herman Van Rompuy-ra!

Bohumil kérdően nézett rá.

Ezt képzeld el: Herman Van Rompuy az Európai Tanács elnöke volt, más szóval az Európai Unió egyik elnöke, a húga a belga maoisták vezetője, a fivére képviselő a belga nacionalisták színeiben, kőkemény flamand szeparatista. Az újságban azt olvastam, a család csak évente egyszer jön össze – karácsonykor!

Bohumil, aki épp akkor kortyolt a borából, prüsszkölve felnevetett: Karácsonykor! Az uniós elnök, a nacionalista és a maoista!!

És eléneklik a *Csendes éjt!*

A *Csendes éjt!* Hahaha! Igaz ez?

Igen; állítólag. Legalábbis ezt olvastam. A *De Morgen*ben jelent meg a sztori.

Mire Bohumil nevetve: Egy pohárral még iszunk!

Mire visszafelé mentek az irodába, a tüntetés már feloszlott; a Schumann-körforgalmon útlezáró rácsok között, trágyakupacokat kerülgetve vágtak át; ez utóbbiakat épp a köztisztasági hivatal járműveire lapátolták föl. Mészszire terjengett a bűz. Nevetett a Nap.

[...]

Erhart professzor karján a szállodában a fűtőtestnek való nekizuhanásakor szerzett véraláfutás nagy kiterjedésű sötétkék folt lett, amely úgy nézett ki, mint egy Európa monokróm térképét ábrázoló, de elfuserált tetoválás.

A professzor a Reflection Group ülése után nem ment vacsorázni a többiekkel, hanem tüstént visszametózott a Sainte-Catherine-re. Most a Brasserie Van Gogh teraszán üldögélt, közvetlenül a templom mellett; a metrótól a hotel felé tartva meglátta itt a jégágyon elrendezett osztrigákat, homárokat és rákokat, s hirtelen elhatározással leült az egyik asztalhoz, hogy kényeztesse magát egy kicsit. Szó szerint erre gondolt: kényeztetni akarta magát. Vigasztalásul. Dacból. Az iménti ülésen kerekedett megalázó botrány miatt.

Este volt már, de még mindig akkora hőség, hogy Erhart professzor levette és a szék támlájára terítette a zakóját. Ekkor pillantotta meg a nem kívánt tetoválását. Megijedt; ujjbegyeivel óvatosan megtapogatta, és halkán nyögött; nem a fájdalomtól, legalábbis nem az alkarjában érzett fájdalomtól. A kétségbeesése, lelki gyötrelme szabadult föl a nyögésben.

Úgy viselkedett a megbeszélésen, mint azok a tekintélyellenes egyetemisták, akikkel hosszú évekkel ezelőtt professzorként akadt dolga, még ha kollégái többségénél jobban szót értett is velük, minthogy képes volt fölismerni a tehetségeket, és komolyan venni azokat az eszméket, amelyekért azok rajongtak, ám ezzel együtt teljesen világos volt számára, hogy hozzá a legkevésbé sem illik az ilyen viselkedés. Hát hiszen professzor, csakhogy korántsem viselkedett professzorszerűen. Netán azt lehetett mondani rá, hogy inkonvencionális professzor? Ezekben az időkben, amikor bárki vagy bármi, ami vagy aki tagadja a konvenciókat, kizárólag akkor számíthat elismerésre, ha egyszersmind mainstreamként is jelentkezik, nyilván nem. Az ő viselkedése egyszerűen ostoba és botrányos volt. Jobban tette volna, ha lehetőleg sokáig hallgat a *think tank*-ülésen, majd csupán néhány rövid megállapítást tesz, lassan, diplomatikusan tapogatózva. De hát olyan fölfoghatatlan ostobaságokat kellett végighallgatnia! És akkor mi van? Lehet az os-

tobaságra egészen nyugodtan és tárgyilagosan is válaszolni. Ha például egy szakértő azt a tézist állítja föl, hogy – képből kifejezve – a mi problémánk a túlsúly, és hogy ennek leküzdésére a legjobb módszer még többet enni, arra kényszerítendő a szervezetet, hogy intenzívalja a kiválasztást, s ez utóbbi fokozása azután testtömeg-csökkenéshez fog vezetni, nos, akkor sem kell az illetőt bömbölve leidiótázni. Könnyű lett volna másképp csinálni, mint ahogy csinálta. Valóban? Fityfenét. Pont az volt a kísérteties, hogy ebben a körben kezdettől fogva az a közös meggyőződés uralkodott, hogy Európa válsága csakis azokkal a módszerekkel oldható meg, amelyek ehhez a válsághoz vezettek. More of the same. Nem működött ez vagy az a stratégia? Akkor nyilván nem ültették át elég következetesen a gyakorlatba. Következetesen és nagyobb szigorral folytatni! More of the same! Csak súlyosbodtak a problémák valamely döntés következtében? Csak átmenetileg! Fokozni kell az erőfeszítéseket! More of the same!! Erhartot ez az örületbe kergette.

Egy tucat osztrigát rendelt, s utána egy fél homárt. És egy chablis-t.

Chablis-nk csak palackozva van, monseieur. Kimérve a ház borát tudom hozni, egy sauvignont.

Akkor hozzon egy üveg chablis-t.

Ujjbegyével újra meg újra finoman végigsimította a kék foltját.

Az osztrigák. Egyiket a másik után szürcsölte ki, s közben azt kérdezte magában, vajon miért gondolta, hogy élvezet lesz számára az osztrigaevés. Semmilyen boldog pillanat emléke nem kötődött benne az osztrigák ízéhez. Így persze nem is tehetette boldoggá az egész. A homárban az volt a legjobb, hogy nem volt kiadós. Az ollókhöz nem volt türelme. Hiszen nem is volt éhes. Csak kényeztetni akarta volna magát. Egy fél üveg bort már megivott. A téren egy figura tangóharmonikán német slágereket játszott a harmincas évekből. Erhart ismerte őket; a szüleinek annak idején megvoltak lemezen. Most mégiscsak élvezett valamit: azt, hogy lenyalja az ujját, mielőtt a citromszeletes, meleg vizet tartalmazó tálkába mártja.

Az volt a legjobb, amikor az a német közgazdász az angolul folyó heves vita közepette németül utasította rendre Erhartot: „Mérsékelje magát!” Mérsékelje! Pont ő mérsékelje magát ebben a mérhetetlenül ostoba vitában. Egy görög pénzügyi szakértő aprólékosan kifejtette, hogyan keletkezett és hízott egyre nagyobbra a görög államháztartási hiány, és a magát az oxfordi biztonságba menekített szakteknitély magabiztosságával leszögezte, hogy a görög szociális szférát érintő további súlyos megszorítások nélkül lehetetlen rendbe tenni a dolgokat. Nem más, mint épp egy olasz politoló-

gus kontrázott neki tüstént lelkesen, hangsúlyozva a stabilitási követelmények betartásának szükségességét. Közben úgy gesztikulált, két kezének kinyújtott mutatóujjával fekvő nyolcasokat rajzolva a levegőbe, mint aki gyermekkórust vezényel. A francia filozófus – Erhart először izgalmasnak találta, hogy filozófust is meghívtak a *think tank*be – nagy meggyőződéssel szorgalmazta a német–francia tengely újbóli megerősítését, amit a román kolléganő is fenntartás nélkül támogatott. Csak a két német résztvevő között támadt apróbb véleménykülönbség, ők ugyanis nem tudtak megegyezni abban, hogy Németország „öntudatosabban” vagy „több alázattal” képviselje az európai vezető szerepre támasztott igényét. És ez így ment, Erhart pedig azt kérdezte magában, hogyan történhetett és hogy a csudába lehetséges, hogy ezektől az emberektől stúdiumaik és az egyetemi katedrákért vagy felelős pozíciókért vívott harcaik hosszú esztendei után nem telik több, mint hogy a hosszú-hosszú évek óta követett gyakorlatot fogalmazzák itt meg a jövőbeli politika számára kívánalomként. Minek nekem ehhez *think tank*, kiabálta közbe Erhart, ehhez tökéletesen elég egy bulvárlap!

Ekkor aztán kitört a balhé, s odáig fajult, hogy a németek egyike, aki az aacheni egyetem gazdaságtudományi szakcsoportjának határain messze túl *ismeretlen* volt, odakiáltotta Erhartnak németül: „Mérsékelje magát!”

A Cambridge Egyetem brit kultúratudomány-professzora kijelentette, hogy a közös Európa fundamentuma a kereszténység, s ma épp annak vagyunk tanúi, amint egyre inkább elveszítjük ezt az egyetlen közös nevezőt, általánosságban, társadalompolitikai vonatkozásban épp úgy, mint az egyéni életünkben.

Ekkor Erhart professzor föl pattant, és...

Nem, desszertet nem kér, mondta. Kiitta az üveg borát, fizetett és elhagyta a vendéglőt. Mindenre föl volt készülve, de arra nem, hogy mindenek a karikatúrája vár rá Brüsszelben. Különböző országokból ismert kollégákat (szakmai kapcsolatokat ápolt velük), akikkel termékeny vitákat tudott folytatni, s volt egy sereg olyan kezdeményezés, alapítvány és civil szervezet, amelyekről joggal lehetett föltételezni, hogy tudják, mik a kívánatos céljai és a közös feladatai Európának. Erhart levelezett velük, követte a blogjaikat. Csakhogy mindebből alig jutott valami a szélesebb nyilvánosság tudomására. Éppen ezért fűzött a professzor nagy reményeket ehhez a *New Pact* elnevezésű *think tank*hez, amelynek közvetlen drótja volt az Európai Bizottság elnökéhez. Ilyen közel a hatalomhoz; azért ez valami. Ámde kiderült, hogy ilyen közel a hatalomhoz nincs egyéb, mint egy buborék: szellemtelen, akár egy szappanbuborék, ugyanakkor elpusztíthatatlan: ha

tút döfesz belé, nem pattan el, csak még magasabbra imbolyog. – Erhart megbotlott. Majdnem. De talpon maradt. A brüsszeli aszfalt. Az emberek hunyorogva néztek a lenyugvó napba a kávéház-teraszokon. Egy zsonglőr négy, hat, nyolc – nyolc! labdát tartott egyszerre a levegőben. A tangóharmonikás; Erhart egy pénzdarabot dobott a kalapjába; a fazon a „Fiú, gyere hamar újra!” refrénű dalt játszott. Turisták fotózták magukat szelfi-botlaltal a templom előtt. Erhart átvágott a téren, de aztán nem a hotel felé ment tovább, hanem befordult a Rue Saint-Catherine-be. Céltalanul bandukolt, időnként ránézett a kirakatokra, de mindig csak a saját sápadt arcát látta, a nagy, fekete szemüvegével és a fehér hajával, amely úgy meredt föl a koponyájáról, mintha föl lenne töltve elektromosan. Beért a Rue Poissoniers-be; a sarkon egy kávéházat látott: Café Kafka, ez kedvére való volt; betért egy pohár borra. Most már spicces volt rendesen. Mindig is szívesen ivott, de rendszerint akkor, ha valami ünnepelnivalója volt, és nem a frusztráltság miatt. Az üveg chablis-t az imént csak azért rendelte, mert azt tanulta, hogy az osztrigához chablis-t szokás inni. A felesége értett ezekhez a dolgokhoz. Trudi. Ha még élne az asszony, ő most fölhívná, és Trudi azt mondaná: Igyekezz holnap jobban csinálni! Van egy víziód. Ne kötekedj a többiekkel! Csak próbáld meg megvilágítani nekik ezt a víziót.

Fizetett és ment tovább. Átvágott a Boulevard Anspachon; bal kéz felől egy üzlet szép, régi portálja vonta magára a figyelmét; elegáns ékszerboltnak tűnt. Erhart közelebb ment, maga sem tudta, miért. Semmi szüksége nem volt ékszerre. Trudi meghalt. Őt magát sosem érdekelték különösebben az ötvösmunkák. Maga a portál keltette föl az érdeklődését. Az üzlet cégtábláján a „Mystical Bodies” felirat állt. Vetett egy pillantást a kirakatba. Tűk és stiftok, apró drágakővel a végükön, rajzok – mi akar lenni ez az egész? Aztán rájött: a szalon piercingeket és tetoválást kínál.

Belépett. Egy fiatalember nézett föl egy nagy, üres íróasztal mellől, amelyet egy államelnöki irodába képzelne az ember.

Erhart azt mondta, tetoválást szeretne. Olyan valóságértelmennek s mégis plasztikusnak érezte a helyzetet, mint egy különösen intenzív álomfrekvenciát. Mindig azt hitte, a tetoválókat tetőtől talpig tetkók borítják, ezen a fiatal fickón azonban nem volt tetoválás, legalábbis látható helyen nem volt.

Azt akarja...

Igen, vágta rá sietve Erhart, levetette a zakóját, és odanyújtotta a karját a szalonosnak: Tizenkét ötágú csillagot szeretnék; ide – erre a kék foltra.

Ez egy hematóma.

Úgy van.

És én tetováljak rá magának csillagokat??

Igen, ha kérhetem.

De miért?

Nem olyan, mint Európa?

Tessék?

Nézze csak: ez itt az Ibériai-félsziget, ez a kis kiszögellés pedig egyértelműen a csizma, nem?

Olaszország?

Persze. Itt meg, ahol kirojtosodik, ez itt Görögország. A vak is látja.

Legyen; nagyon nagy képzelőerővel. De az arányok nem stimmelnek; ez... ez nem Európa, ez egy torzkép. És különben is: el fog múlni – legalábbis kívánom magának, hogy múljon el.

Én ezt a foltot Európának látom, és kész. És azt akarom, hogy megjelenek hozzá a csillagok. Mennyibe kerülne?

Felejtse el; nem csinálom. Meg vannak sérülve a véredények, hajszálerek pattantak meg; szóba nem jön, hogy én ezt döfködjem; nem tudom ellenőrizni, hova szúrok. Nem nyúlok hozzá. És pár héten belül egyébként is eltűnik a folt. Ott lennének a csillagok a karján, úgy, hogy az alap föl-szívódott; miért...

Szóval nem kap egy csillagot se az eltűnő Európa?

Sajnálom, jóember; nem csinálom meg.

TATÁR SÁNDOR fordítása